

II. Межинародный Русинський Художественный Пленэр

Пілішсенткерест - Мікогаза

На убкладці: Картина Федора Манайло "Натюрморт Юряник" 1977 р.

РУСИНСЬКИЙ RUSZIN VILÁG SVÉT

річник VI, число 61., октовбер 2008
VI. évfolyam 61. szám, október 2008

II. Межинародный Русинський Художественный Пленэр

“Так будете світити, як звізды у Всесвіті!”

Сяточноє інтерв'ю из епископом Фюлепом на сяті Малої Богородиці

„Евангельське посланіє не утратило свого значення на протяженні століть, - рахує епископ о. Фюлеп, - оно усе готове обновитися, и так як и греко-католицьська церков у ХХІ столітїю послі довгих рокув випробовань, переживаєть эпоху ренессанса. Бо так говорив и св. Апостол Павел: „Так будете сияти, як звізды у Всесвіті!”

Под час сяткованя Малої Богородиці у Сентендренськоу шканзені послі епископської Сятої Літургії у перерывах между програмами удалося побесідовати из Его Преосвященством Фюлепом Кочішом, нововисвяченым Гайдудорогським епископом.

- Честованос Ваше Преосвященство! Межи нашими читателями греко-католиками, котрі переживають за нашу віру и культуру, возможно возникает вопрос: чи не много задач предстало перед Вашим Преосвященством у самому началі діяльности? Бо видиме Вас у Маріановчи и у других містах на Божественных Літургіях, на сятах, на наших русинських міроприятіях. Вы совершаете также паломничество из пувтысячов молодых людей, и мож бы и дале перечисляти, ош де и у кульках общественных міроприятіях державного уровня Вы за такой короткий час приняли активное участие.

- У самому началі мушу уповісти, ош я рахуву, ош задачи не предстали лем передо мнов, а мы маєме рішити їх уєдно. Є такі из них, котрі тычуться мене, айбо я не думаву, ош мушу їх рішати сам, сесе бы и не мож было. Я стою за совмістну роботу из тыми людьми, котрі говорят за рішающую роль організатора у церковнуй общині. Предпосылков сього є довіріє и примірность. Я бы дуже хотів, обы сесе было на самому ділі, бо якраз я нуждавуся у єдиномышленниках. Я хотів бы дати возможность своим помощникам розказати, што бы мож робити ліпше, обы давали свої пропозиції ид тому, особенно, што тычєся вопросов віры и общественной жизни. Може и досі діла робилися так, айбо то, што выпало робити нашому поколіню, мы мусиме робити. Я попробовуву достигнути того, обы каждый, кто хоче штось за нас изробити, дустав вниманіє и совет.

- Вы думаете про розширення общественных связей?

- Я думаву не туютько про їх кулькусть, а про їх качество. Я не тото хочу, обы нас было булше, а

тото, обы наш віра стала бы муцнішов, обы мы сміло руководствовались віров усягды, у родині, на роботі, у общині. Я именно сесе рахуву нашов ціллю, сесе рахуву майважным. Треба исходити из жизненной ситуации, правдиво и ответственно действовать. Познавши Евангеліє, и други люди прийдуць ид вірі, найдуть тот путь, котрый виведе їх из жизненных тяжкостей, откриють Иисуса Христа.

- Муй слідующий вопрос тычєся огромных общественных и моральных проблем. Днишня мораль є полностью противоположна тому, што провозглашає христианство. Вы согласні изомнов?

- Айно. Сесе добре знаєме. Айбо хочєме доказати, ош лем укріпленям віры можеме дати ответ на глубоки социальні и моральні проблемы. Бо невіруючий чоловік легко може изойти из истинного пути, запутатися у соблазнах днишнього світа. Из морального

кризиса вывести може лем віра и любовь. Позад того я вірую, ош мы будеме мати возможность извлечи урок из днишнього світа, котрый стараєся отвернути людей от Бога. Апостол Павел писал: „Так будете світити, як звізды у Всесвіті”. Тоєсть, лем тогды буде результат нашої діяльности, коли укріпимєся у нашуй вірі, возродимєся.

- Нелегков є задача соответствовать жаданям. Ици легше збитися из пути. Нам треба думати про дальнійшє. Чи легков задачов є адаптація біблейських истин ид днишньому дню, їх обоснованія языком современности?

- Треба уєдно глядати выход из морального кризиса. Направду лем Святы Дух є тым, котрый може сплотити людей. Я бізувуся и надіюся на Бога,

Его Преосвященство епископ Фюлеп Кочіш пуд час Сятої Літургії

котрый укаже нам путь, по котрому треба ити. Вун уже нас по ньому направляє.

- *Як Вы, Ваше Преосвященство, уже упоминали, церков несе ответственность за борьбу проти матеріалізма, проти соціальної несправедливости. Кто поддерживает Вас у рішені сих вопросов? (священники, общественні організації, національні общины).*

- Мої сотрудники, священники, ушыткі є довкола мене. Вижу, як они из своим опытом, из великов самоотдачов помогавуть мені у ской роботі. Недавно я совершив паломничество из пувтысячов молодых. Мы прошли 120 кілометрув пути аж до Маріаповчанської церкви. Позад будущего державы я рахуву дуже важным вто, ош мож было только молодых людей організовати на сись путь. Моими спутниками были и будущі священно-служители, выдержка котрых была сильніша за мою. И у молодых є величезна рішительность и сила волі. Сесе дуже добре, и мені придає силы.

- *У Вашуй сяточнуй проповіді прозвучало то, ош людей насильно не мож лишити віры, идентитета, што сталося из русинами, бо они ушытко вытребувуть собі назад, раньше, вадь пузніше. Думаєте, ош сесе так ся стане?*

- Айно, я у сесе вірую. То ужасно, ош людей так насильно пробалувають отлучити от їх віры, айбо они усе однайдуть її. Я надіюся и на вто, ош настане час, коли чоловічеськє общество пресытиться сим світом „мнимого щастя”, сим так званым повным благополучієм и вернеся до настоящих чоловічеських цінностей.

- *Дійствительно, ілюзія свободы веде ид тому, ош многі утратять своє направлення, свої цінности. Де треба глядати нам щастя?*

- Настоящее щастя є у душі, у душевному спокої. Віра, молитва возносить душу народа.

- *Вы приняли участие у многих русинских сятах, были сьте честованым гостем. Які у Вас сложилися впечатления?*

- Я рахуву дуже важным, ош межи людьми мусить быти діалог по вопросам релігії, культуры. Бульшусть русинув є греко-католиками, завто є важным контакт из ними. Я вижу, ош русины муцно держаться свої віры, идентитета, традицій. Идентитет русинув зависить вуд того, ци можуть они сохранить и слідовати традиціям предкув? Народ, котрый не має Отцюзнины, айбо сильный своими коріннями - муцный свойов віров. Мадяры можуть поучитися у них, можуть позавидіти їх релігійности. Русины булш як у тысячеручнуй совмістнуй

жизни, є родственні мадярам, капчавуться из ними исторично по культурі и духу. Сия общность є дуже интереснов. Они перенесли дуже тяжкі десятилітія, и тогда лишились вірными своєю вірі и мадярам. Напримір, увіряють нас, мадяр у тому, ош варта придержуватися своих традицій, и сим жити. Бо традиції є тыми коріннями, через котрі наші народы вытягувуть тоту живительну силу, што дає возможность екзистувати.

- *Ци мож чекати, знавучи темні страницы Подкарпатя, коли жестоко переслідувалася греко-католичеська віра, ош скоро наступить ренессанс нашої віры?*

- Айно, дуже вірую у сесе. Наша задача, обы сесе осуществити. Интересно, ош и Рим нас на сесе направлять. Ищи у 90-х роках появилось папськє посланіє под назвов „Світ Востока”, котрое фактично было обертаням ид западнуй церкви. Оно призывает христиан, обы познали цінности Востока, а греко-католикув ид тому, обы не боялися однайти древні коріння, наші скрыті цінности, бо сесе приносит обновлення. Сесе само по собі не иде, треба штось діла того робити.

- *Ваше Преосвященство упоминало, ош накулько є важным продовжити діалог межи культурами, віроисповіданнями, екуменічну роботу у християнському світі. Из точки зрінія церкви, якеє значеніє мало тото событіє, у котрому велику роль узяв на себе кардинал Пийтер Ердьш, патріарх Естергома-Будапешта и пан Жолт Шемьєн, депутат Парламента, ош Варфоломей I, патріарх Константинопольський, оголосив блаженным нашего короля Сятого Иштвана?*

- Бесспорно, историчеськє. Хотя при королю Сятому Иштвані не было и сліда розкола церкви, особенно у Мадярщині. Не было и політичных разногласій. Возможно, у Мадярщині майдовго сохранилася єднота западної и восточної церкви. Мадярщина, єднако, была открыта як ид Западу, так и ид Востоку. Накониць, розкол церкви произоишов пуся смерти короля Сятого Иштвана. То-єсть, Сятого Иштвана прийняли не як католика, а як сятого мадярського народа. Вун є сятым єдностной церкви, несомненно, сесе событіє было историчеським діла цілої нації.

- *Дякуву за интервью. Желаю, обы сила греко-католичеської віры, світ Евангелія ищи бульше розпространився межи мадярами и русинами из помощов Вашего Служенія.*

Сентендре 2008, 6 септембра.

Брала интервью **Марія Ортутай**
Потовмачила **др. Маріанна Лявинец**

Гратулуєме честованому Тібору Боніславському по поводу єго 80-ти роччя!

**Най його Бог подержитъ,
обы вун муг довго радовти нас свойов жизненнов енергийов!**

Члены русинської общины Мадярицины

Тібор Боніславський родився 15 октовбра 1928 рока у Кошицях (Чехословакія). У роках 1946-1950 учився у Ужгородському музикальному училищу, на оркестровому факультеті Лембергської Державної Конзерваторії (скрипка) у роках 1950-1955. Послі конзерваторії робив завідующим учебнов частью Береговської музикальної школы руководителём районного учительського хора Берегова. Из 1954 до 1963 рока был руководителём оркестра Закарпатського Державного Народного Хора. Из 1963 до 1975 рока робив у Ужгородському музикальному училищу преподавателём по скрипці и завідующим оркестрової секції. У роках 1975-1993 был лектором-музыкознателём и солистом-скрипачом

Ужгородської Областной Філармонії.

Тібор Боніславський был основателём и диригентом народного самодеятельного камерного оркестра преподавателей и студентов Ужгородського Державного Університета.

За 30 рокув написав бульше 250 статей, рецензій, очеркув и дакулько монографій на темы из музикальної культуры Подкарпатя. Межи ними особенно цінными є „Карпатська кантата” про житя и діяльність Д. Задора и „И гори учули” про И. Мартонa. Из 1999 рока живе у Мадярицині, де основав квартет им. Антонія Годинки, прочитав много лекцій, провюв численні концерты.

Личні односины и переписка из Владимиром Гошовським за 20 рокув (1964-1986)

Я не был и не єм фольклористом, лем был сторонником В. Гошовського и муг им лем сочувствовать йому у тоті тяжкі діла нього часы, коли вун боровся за тото, у што віровав, што раховав основнов ціллю свої жизни и хотів довести до сознания своих колєг - спеціалістув, котрі по разным причинам не могли (вадь не хотіли) порозуміти його жаданя.

Як музыкознателю, мені тоже привелося доста боротися за розвитіє справжньої музикальної культуры свого края. При стрічах Владимир Леонидович давав мені усе цінні порады, поддерживав у мені дух борьбы.

У своих письмах (а мы переписовалися бульше 20 рокув), вун розкрывав свої проблемы и, як мені виділося, од сього ся успокойовав.

Наші личні односины зачалися у кунци 40-х рокув. Вун был моим учителём из англійського и німецького языкув у Ужгородському музикальному училищу. Хоть вун был лем на 6 рокув старшим од

мене, айбо уже закончив універзитет у Празі як філолог и мав дуже висококвалітне музикальное воспитаніє, котрое дустав у дитєстві, у родині, а пак у гимназії. Грав на скрипці, альті и гітарі. Теорійов музики занимався у універзитеті. Знав майменше 8 языкув. Но а я? - колишньий гимназіст, закончив 5 класув из 8, сам научився грати на скрипці, знав мадярський язык, айбо говорив им майбульше порусинськи. Сімнадцятиручний хлопець, послівоєнный період, жадної перспективы на будущее житя. А якраз тогды открыли Ужгородське музикальное училище. И так нішто было робити – пуйшовим „учитися”. И туй нечекано сталася стріча из преподавателём майже єдного віка из мнов (так мені тогды виділося), та ищи из бородов, не хотівим віровати, ош вун буде нас учити. Сесе штось не вто, говорили межи собов студенты. Майже сесе временно, заки не заженуть якогось серйозного педагога. А ищи німецький язык. Нашто? Неожиданно вун заговорив из нами про

музику. Признався, ош вун грає на гітарі, кидь хочеме, можемо до нього прийти и послухати. Пузніше пуйшли интереснійші довірливі бесіди, и мое отношеня ид молодому преподавателю перемінилося. Крім того, я дознався, ош наш педагог учився грати на скрипці у того же самого преподавателя, котрый учив и мене. Думки и интересы у нас были подобні. Заняття Владимир Леонідович проводив дуже интересно, так што на факультутивні уроки из англійського языка я тоже ходив. Концерты вун посіщав уєдно из нами. Послі концертув вун кликав дакотрых из нас на чай, на обговореня учутого. Сесе было діла нас дуже интересным. Будучи добрым учителем-психологом, вун находив подход ид каждому студенту. Єдиное, што йому не удалось - изробити из нас фольклористув. Из сим хрестом йому привелося самому ходити по світу и доказовати свою правду.

Майже 10 рокув минуло одтогда, як мы пуйшли учитися дале послі училища, а пак розіхалися по назначеніям на роботу. Айбо судьба нас изясь извела – стрітилисьме ся у Ужгороді, айбо скоро послі того В. Гошовський поїхав у Лемберг (Львов). Тогды и зачалася наша переписка.

Пуд його вплинієм я попробовав изобрати на Подкарпатю (теп. Закарпатя) мадярські народні співанки. Изобразим коло шістидесяти. Айбо Владимир Леонідович був недовольный. Вун запрітив мені записовати співанки, заки я достаточно не научуся тому, што мусить знати фольклорист про народну музику. На сьому и закончилася моя фольклористична діяльність. Айбо вун все-таки надіявся, ош колись мы ищи будеме уєдно робити, и я стану йому помощником. И у мене была така надежда.

Из письма из Лемберга (Львова) вуд 11 мая 1964 рока: „Тішишь мене, ош ты не одмітуєш гадку про Львов, сяк добрі бы было, коли бы ты був туй. Так хиблять добрі цімборы. Буду надіятися, ош доля тобі ся засміє, и мы скоро будеме робити у Львові”.

Коли я якось зазвідав уд нього: „Што дає тобі „атомізація” музики? (Я мав у виду связь кібернетики из етномузыкологійов, коли вун зачав робити над УНСАКАТОМ). Який вуд того хосен? Ци не шкода здоровля и сил, енергії и журы діла сього діла?”

У тому же 1964 році я дуствав отвіт:

„1. Перекоаний в тому, що стою на вірному шляху, і мої відкриття будуть мати з часом історичне значення для етномузыкології.

2. Роблю я це не для себе, для своєї особистої вигоди, але з глибокого переконання, що служу своєму народові та приношу свою жертву на алтар науки.

3. Це є стимул, який дає мені сили пребороти всі труднощі, які стоять передо мною. Треба дивитися вперед і бачити свою життєву мету, треба прагнути до неї і милуватися нею. Тоді

людина сміливо іде на жертви, і ці жертви не виправдовують себе. Я в своєму житті працював на різних роботах, але завжди собі усвідомлював, що без наукової праці ніколи не знайду справжнього задоволення в житті. Мабуть, мене поховать в латаних штанах, але після мене залишиться декілька робіт, які будуть більш варті, як якийсь мармуровий пам'ятник. Пам'ятай: „Tempus fugit”.

На другий рук, по просьбі В. Гошовського и из стеченієм обстоятельств, мені удалось переїхати у Лемберг. Робивим учителєм музики, а жив временно у Владимира Леонідовича. Вун из роудинов (жона и троє дітей) жили у однокомнатнуй квартирі. У кухні на розкладачці ночовав я. Ванна комната была така мала, ош через двері мож было нараз у воду ступити. Владимир Леонідович, обы не заважати другим, та и обы йому не заважали, ночами там печатав на машинці. На ночный столик клав машинку, на дощках, на полицях розкладав листы папіря и необходимого літературу. Часто было и так, ош на вечур заходив у ванну, а рано у 8 годин выходив будити дітей збиратися у школу и мене, обим ишов на роботу. А сам наскоро выпивав чорну каву и утікав по многочисленным ділам.

Даколи я йому помагав, правда йсе была майбульш технічна помощь: малёвав и заповняв за його інструкціями перфокарты. На жаль, через рук сімейні обстоятельства заставили мене вернутися у Ужгород. Дуже шкодуву, ош полеміку, котру я вюв из ним на протяженіи рока, и котра была дуже ціннов и интереснов, я не зафіксовав. Тот рук став діла мене рішающим у формованю мого мировоззренія. Обсталася далша переписка.

Из письма из Лемберга вуд 26 февраля 1966 рока „Ех, якби ти знав, як ти бракуєш мені. Потішаю себе тим, що творчо працюєш і там. Молодець, що не сів у калюжу міщанську, як твої деякі приятелі. Бо не те основне Де працюєш, а ЯК працюєш”.

Того же 1966 рока у маю вун пише про свої журы, нібы отчитуєся, чим ся занимає:

1. Пише доклад у Москву про систематизацію и каталогізацію народных співанок.

2. Результутивно штурмує видавательство „Советская музыка”, обы удали його статті.

3. Пише матеріали діла радіопередач.

4. Написав діла „Закарпатської правды” статтю про Милославського (знамый подкарпатський етномузыколог, музыкознатель, хормейстер).

5. Подготовив зборник „Украинское музыковедение”

6. У Чехословакіи вийшла його стаття „Бібліографія музикального фольклора країн Європи”.

7. Хочє перевести на русский язык книгу мадярського музыкознателя Бенце Собольчі „Історія мелодії”, на котру мав собственный оригінальний взор, про што написав у письмі.

Из письма из Лемберга вуд 15 мая 1966 рока: „Ця книга дуже цікава, але там є дуже багато спорних місць. Важко, наприклад, погодитися з авторською концепцією про еволюцію мелодії від речитативу через трихорди, пентагоніку до діатоники. Ця еволюціоністична теорія вже застаріла”.

Крім сього мав у плані выдати свої лекції из українського фольклора. Не знаву, ци усі свої задумки йому удалося осуществити, айбо у каждому письмі писав, над чим робить, а кидь штось йому не удалося, то страшно сердився раз на себе, а пак на тых, котрі му заважали осуществити його плани.

Из письма из Лемберга 28 новембра 1966 рока: „Життя в консерваторії - це стояча вода, зарослий ставок. А я, як ти знаєш, така риба, що не може жити у стоячій воді... Новий ректор багато обіцяє, але на обіцянках все кінчається.” (Вун тогды був завідователём фольклорного кабінета и просив наняти лаборантку - свого добився).

1967 рук. Зачинає редаговати роботи Климента Квітки, написав статю про происхождение музыки, планує выдати перві зборники співанок из фондів фольклорного кабінета и каталог-указатель до пісень Лысенка. Ясно, што не мав часу писати письма. Коли два місяці не было вуд нього жадної звістки, я позвідав його, ош уже совсім забув про мене?

Из письма из Лемберга вуд 2 януара 1967 рока: „Як я можу про тебе забути, коли кожного вечора, своє ліжко відтягуючи ногою від стінки, згадую тебе, ти завжди імітував цей мій рух!

Не пишу часто, бо не маю часу, але не можу забути той „романтичний” період нашого життя, коли ти жив у нас на кухні, і ми вечорами довго розмовляли, а потім ти ішов спати, а я працював уванні... Файно тоді нам було...”.

Накониць, у 1968 році у Москві выйшов зборник „Украинские песни Закарпатья”.

Из письма из Лемберга вуд 7 мая 1968 рока: „Чи купив вже ти мою книгу? У Львові вже розібрали її на протязі двох днів. Добре, що я встиг купити собі 10 примірників. Завмаг, якому я радив замовити 200 примірників, замовив тільки 50. Тепер собі чеше потилицю, бо не має чим торгувати. Ідіот! Краще б торгував картоплями, а не музичною літературою. Треба, щоби ужгородський нотний магазин придбав принаймні 200 екземплярів, щоби львівяни могли купити собі цю книгу у Ужгороді. З нетерпінням чекаю на твій відгук”.

Кониць 1969 рока. Гошовський лишив роботу у консерваторії, став свободным ученым. Думаву, ош у тогдашньому Совецькому Союзі таких смілих людей было мало.

Из письма из Лемберга вуд 16 юлія 1969 рока: „Вже півроку минуло від того дня, коли я вирішив стати вільною людиною...Можу з чистим сумлінням сказати, що я свого рішення не жалью... Ти і не уявляєш собі, як цікаво жити і як плідотворно можна працювати, коли ніхто (крім жінки) мною не командує. Коли можу планувати свій час як загодно (перетворити ніч на день, а день на ніч), нікуди не мушу поспішати, від будь-кого залежати. Працюється тепер інакше, енергії більше, праця кипить.

Від грудня я зайняв тимчасово майстерню. Маю 100 процентний спокій і тишу. Ця кімната для мене - справжній палац відпочинку і творчості”. Далше продовжать: „Переконався, що мушу купити маленьку хатку десь на хуторі і там заложити мікроферму. По секрету тобі скажу, що під хатою буде пивниця, де для друзів буде уготоване вино (власного виробництва і в бочках) та хлопська закуска. На мансарді будуть каюти для гостей... це мрії, але я живу тепер в якомусь уявному світі, де володіє розум та справедливість”.

Крім собственных проблем, вун мав енергію иши старатися про таких талантливих закарпатських художників, як Антон Шепя и Павел Бедзир. Шкодовав, ош у условиях Ужгорода, они не можуть проявити свій талант.

Из письма из Лемберга вуд 5 октовбра 1970 рока: „Чи не відчуває він сам, - пише про Шепу – що як художник він вже скінчений? Можливо, він досягнув свого апогею, а тепер не в змозі вже більше рухатися вперед? Тоді добре, що залишається в Ужгороді: серед карликів він буде виглядати, як Гулівер. Жаль мені його, як и Бедзіра, бо як Шенберг говорив, різниця між талантом і генієм та, що талант досягає свої вершини, а потім йде занепад. А геній безустанку росте, бо має власну фантазію, творчу інвенцію та силу інтелекту”.

Далші пять рокув пройшли якбы незаметно, айбо діла В. Л. успішно. Вийшли у двох томах роботи Климента Квітки, также такі роботи, як: „Опыт введения в структурное музыкознание”, „Спутник фольклориста”, „Зборник переводов западных и американских этномузикологов и разні менші роботи”. У 1971 році, коли увиділа світ його книга „У истоков народной музыки славян” (я

рахуву сисю книгу дуже значительнов и ціннов), вун був такий щастливый, ош написав мені отвіт (раз у жизни) русинськым языком.

Из письма из Львова вуд 8 августа 1871 рока: „Тото руснацькоє посланіє отримал сам і шумне дзекуєм. Йой-йой, вельо воды упшило до того часу, цош ми писал на остаток, але я то розумію, бо ти ше стал вельким паном, ходиши себе до Тита, а картку мі з тамоц не загнав ті, Бітанго! Гудеш себе на гусях, а фітькаш на цілі свет. З твоего пісма, цо-ш мі загнал, мал сом таку вельку радощ, же мі ся черево розболіло, але то нїц, бо усе сом здорові, як ящурка в траві і такі часні, вешелі, як легін з дівков у посцелі, бо вішла, вішла, вішла моя міла кніжка. Лем ті то не читашь, бо ті гудак неграмотні, цо ше пхає до пана, але ті еще научіш читац і пісац і будзеш мац розум. Дзекуєм ці братку, жесь мі робіл у Сербії рекламу у Радовановічки, бо шумна баба, а ті хцел удварловац, а не знал як то зробиц, та надумал тактіку. Реклама мне ше пріда, лем ци ірідьлуєм за неї”.

Айбо у 1972 році назад жури, боротьба, неудачі. Из писем чувствується, ош осуществленіє задуманого не так иде, як бы ся хотіло.

Из письма из Лемберга вуд 20 януара 1972 рока: „Справжню творчість треба вистраждати, переболіти, виносити в голову і на серці. Тому не лякайся труднощів. Тебе не розуміють? – Я також маю своїх „друзів”, з якими вже не один рік полемізую, але скажу тобі по секрету, цо я їм багато в чому завдячую. Якби вони мене захвалювали, а не громили, то був би таким, як вони, і нічим

не більше. Але тому, цо мушу весь час з ними боротися, я загартовуюсь, знаходжу свій власний шлях і йду вперед”.

Неутомима робота, упертість у достиже-нію мечти приносять свої позитивні результати.

Из письма из Еревана вуд 1975 рока: „Міжнародний семінар пройшов з великим успіхом. Дістав листки навіть з Канади, у американському журналі „Спектра” вийшла замітка про „Історію кібернетизації фольклористики в СРСР”, також у журналі „Newsletter” у Мічигані і т.д.”

И назад творчеський неспокуй, сомнения и еодночасно муцна віра у правильности выбраної цілі и пути діла її осуществлення... Єден за другим идуть роки...

Не позиравучи на обективні и субективні перешкоды, В. Гошовський продовжать уперто робити. Из письма из Еревана вуд 1983 рока: „Мої наукові праці - це мої „сини”, які розійшлися по світі....

Більше Тобі вже про це нічого писати не буду. Друга причина, цо скоро писати не буду, це операція голови, на яку мушу піти”.

Далше, його переїзд у Лемберг, пак муй отїзд у Будапешт. Його хворота, моя хворота. Контакты через переписку и личні отношенія перервалися.

Тібор Боніславський

Из книги „Памяті В. Гошовського” 1922-1996

Львів 2006, Збірник статей та матеріалів

Потопмачила **др. Маріанна Лявинець**

Нашому журналу-новинці уже 5 років

Др. Степан Лявинець

Слово “НАШОМУ” у заголовку написано не слу-чайно. “Русинський Світ” признаєся своїм каждым русином, бо туй найде отвіты на вшыткі болячі русинські проблемы. Выдають його у Будапешті дуже старательні журналисты-непрофесіоналы, айбо дуже професіонально: головный редактор **Степан Лявинець** (дохтор), редактор **Маріанна Лявинець** (дохторка), секретарька **Ирина Скиба**, члены редколегії: **Валерія Мориляк**, **д-р Янош Сабов**, **Ольга Сільцер-Ликович**, **Янош Мігаль Соноуки**. Выдає Вседержавное Меншиновое Самоуправленіє, отвітственный выдаватель - **Андрій Манайло**.

Сама форма журналу притягять до себе высоко добротностьов (качеством) поліграфії, мно-жеством иллюстративных матеріалув (у каждому

номері находиме от 30 до 50 фотоматеріалув, репродукцій малярського искусства у фарбах, портреты выдатных люди, иллюстрації до важніших культурных акцій, які проводяться русинами цілого світу (завто “наш” журнал и называться “Русинський Світ”). Из момента выхода из печати первого номера, “Русинський Світ” скоро еволюціоновав у бук поліпшенія його формы и содержания.

Або головное достоинство “Русинського Світа” у тому, што вун наповнений великим числом наукової інформації, важны-ми сообщеніями про життя русинув світу (“Русины Сербії”, “Лемкы Польщі”, “Русины Румунії” и т.д.). Журнал дотулять многих проблем, які стоять перед русинами світу, - проблем лінгвістики, етнології, етнографії, исто-

Др. Маріанна Лявинець

Андрій Манайло

рії, фольклористики... И сякым способом, кить узяти уєдно до купы каждый рочник у формі подшивки, то вун стає малов русинськов енциклопедійов. И поправді у “Русинському Світі” находиме повноцінні матеріали за видатных людей нашої історії и культуры Шандора Бонкало, Антонія Годинки, Василя

Гаджегы, Ядора Стрипського, Александра Грабаря, Енді Варгола, Григорія Жатковича, Ивана Орлая и мн. др. Уєдно из сими світилами науки мы дознаємся и про многі другі “забыті” имена: Ивана Куртяка, Михайла Демка, Даніила Бачинського, Корнелія Фенцика, Павла Цібере и др.

У полі інтересу журналу – школа живописа (малярства) Подкарпатя и єї создательув: Йосифа Бокшая, Адальберта Ерделі, Федора Манайла, Андрія Коцкы и др. Журнал систематично подає їх подробиці біографії, характеристику їх творчества из великим числом репродукцій їх образув (картин). Журнал свято хранить їх творчество и предоставляє возможность читателям насоложоватися шедеврами сих майструв пензлика: “Молодиця”, “Художня Магда М”, триада “Бог, Искусство, Любовь”, які є життьовым кредом художника А.Ерделі; “Гуцулы из с.Богдан”, Андрія Коцкы, “Мірка-мішаня” Володимира Микиты; “Пила млина” Йосифа Бокшая, “Вільшанське озеро” Федора Манайла, “Синевірські горы” Василя Бурча, “Долина ріки Уж” Антона Кашшая, “Жоны из села Сокрыница” Гаврила Глюка...Сесі и многі другі малюнки русинських малярув на першуй титульнуй и на послідной сторонах гибы обрамляють содержание поміщенных туй матеріалув. А у цілому сесе не што другое, як постоянно открыта выставка картин високого русинського малярського искусства.

Много міста уділяться журналом вопросам музыки, історії хорового искусства. Дуже интересна подборка за Мужський візантійський хор ім. св.Єфрема, за Закарпатський народний хор, за хор “Стара Співанка”...

Дуже цінна рубрика журналу посвящаєся знаменитим людям из їх фотографіями и короткими анотаціями под назвов “Пам'ятні дати”. За сесю рубрику мож повісти красным афоризмом “Нико не

Ольга Сільцер-Ликович

Др. Янош Сабов

забытый, ништо не забыто”. Она воскрешає у нашуй пам'яті интересно и хосенно прожиті роки многых поколінь носительув русинської культуры, науки, искусства у минувлых часах и теперь.

Русины дуже богобойный и віруючий народ и, обы поддерживать його релігійный дух, редакторы стараються як лем мож много помістити матеріалув про наших єпископув А.Бачинського, М.Ольшавського, Ивана Брадача, Йосифа де Камелиса, Василя Поповича, Т.Ромжу, Ивана Лявинця, про монастирі и церкви и, наконець, подають церковный календарь на каждый місяць.

Максимально повно освітлюються на сторонах “Русинського Світа” життя и хосенна работа (творча, научна, фольклорно-єтнографична и др.) наших славных будителюв А.Духновича, А.Павловича, А.Митрака, А.Крालицького, Є.Фенцика, И.Сильвая, Ю.Ставровського-Попрадова, писательув май ближого до нашего часа А.Карабелеша, Е.Балецького, наших теперішньых поетув Р.Пицальника, Анастасії Даліды, В.Матолы, В.Сочкы-Боржавина, В.Фединишинця и др.

Журнал предоставляє возможность публікувати свої наукові работы ученым цілого світа.

Назвеме дакотрых из них: профессор Удварі Іштван (Мадярщина), профессор Иван Поп (Чехія), профессор П.Р.Магочі (Канада), д-р Михаил Фейса (Сербія-Войводина), профессор Сергій Федака (Україна, Ужгород), М.Сирохман (Україна, Ужгород), Олена Дуц-Файфер (Польща, Лемковина), Андраш Бенедек (Мадярщина), Димитрій Поп (Україна, Ужгород), Гаврило Бескид (Словакія), профессор Михаил Капраль (Мадярщина) д-р філософії Ольга Петрова и многі другі.

Єдним словом, русинський читатель має у руках універсальный, многопрофільный журнал. Туй, у сьому красному журналі, документуєся и сохраняється на довгі часы наша русинська історія, культура, фольклор, русинська література, туй находиме воскресші имена многых забытых люди. И добре, што видавателі дуже своєчасно, ритмічно исполняють свою роботу, устигають роздати свою цінну продукцію до своїх читательув. Велика Вам за тото, Степане Лявинець, Маріанна Лявинець, Авндірю Манайло и вшыткым членам редколегії вдячність, подяка и честь от благодарных читателей Подкарпатя и пожеланіє так красно робити, як до теперь, а ищи и ліпше у будущому на Многая и Благая Літа.

Михаил Алмашій

Янош Мігаль Соноцкі

II. Межинародный Русинський Художественный Пленэр

У сьому році ВРМС успішно выграло грант на проведення II Межинародного Пленера Русинських Художників (малярів). З 13 аж по 20-го октовбра художники мали серенчу побывати у прекрасному селі - Пілішенткересті, де файні Пілішські горы очаровали їх. Дякувучи теплоті и порядчности старосты села Йожефа Лендваі и руководству Центра Реабілітації и Конференції, наші художники были прийняті, як тото кажуть, як має быти - не мали ниякої біды, а ищи погода, як Бог приказав, была таков файнов, ош гріх было бы не мальовати. На сись раз на пленер зойшлися многі художники поза гатарув. И мы, як організаторы сього мероприятия, стыкнулися из проблемов Шенгенської візы, а йсе доста осложнило приїзд наших малярів из Сербії и Подкарпатя. На нашу серенчу у сьому році II Межинародный Пленер Русинських Художників состоявся на дві раты: первый - у Пілішенткересті, а другый у Мікогазі. Так што вшыткі годні были потрафити вадь на єдну, вадь на другу рату. У організації пленера нам помогали наші давні цімборы из Сербії и Подкарпатської Руси: и Руска Матка, и Національний Совіт Русинов Сербії, и Общество им. А. Духновича Подкарпатя, и Общество Русинської Інтелігенції Словакіи во многому подпоровали наші стараня.

У Пілішенткерест ид нам приїхали малярі из Словакіи: Данієла Капральова и Мартін Збоян, из Подкарпатя: Адріана Мальчицька и Андрій Антонієв. Мож уповісти, ош їх сердечно прийняли наші художники, котрі были достойными газдами сього пленера – Андраш Кутлан, Иван Манайло, Андраш Броді, Атаназ Фединец (Фруці). Про мене было дуже интересным видіти, як дуже разні по віку, по школам живописи, по опыту и по дуже разному видіню світа люди изойшлися, нараз поцімборовалися и сотворили фузію гадки и філософії, котрі ся вылили у їх творіня. Они мали таку дяку на мальованя, ош плоды їхнього искусства мы не годні были так просто и розмістити на выставці. Пленер у Пілішенткересті був дуже оригінальным, бо на сись раз дораховали сьме провести открыті уроки мальованя діла дітей нашої

общины и діла дітей містных – сільських. Дітвакув ся зобрало доста много, они из великим інтересом слухали опытного учителя Ивана Манайло, и самі годні были пробаловати технічні „секреты” мальованя, котрі вун їм „прозрадив”.

Дітям дуже ся полюбила и молода Адріана Мальчицька, котра одарила їх своїов теплотов и откровенієм. Мавучи учительський талант, она помогла їм розкрити свою душу и выразити свої чувства, хоснувучи фарбы и перузы.

II Межинародный Пленер Русинських Художників майже надовго ся опстав у памняти жителюв Пілішенткереста и у тях, ко приїшов на открытіє выставки. Староста Пілішенткереста Йожеф Лендваі дуже тепло привітствовав зобравшихся, нашу русинську общину и був радо удивлений тому богатому фонду работ, котрый був выставлений. На памнять про сись пленер художники подаровали селу 3 картины. Про йсе событіє из великов благодарностью и гордостьов прописали и містні новинки. Открытіє виыставки предоставило нам ищи єдну приятну неожиданность - ид нам приїхав председа Общества Русинської Інтелігенції Словакіи Ян Ліпинський (котрый активно помагав нам в організації пленера, за што мы йому дуже дякуєме), а прибив вун не сам, привіз из собов и молодых русинув из Словакіи. Торжественнов бесідов зобравшихся привітствовав председа ВРМС - Андрій Манайло. Файный настрой сьому торжеству придадо выступленіє фольклорного ансамбля „Русины” (руководитель Ольга Сільцер-Ликович). Пуд час гостины завязалися файні контакты и цімборства, люди довго не розходилися. Репортаж про сись пленер и про открытіє выставки зробила телевізійна група меншинових телепередач Мадярського Телевіденія. Самым участникам пленера и гостям дуже ся полюбила и організація и сама ідея проведення таких акцій. А до того, у результаті сих міроприятий лишаєся и реальний слід - колекція собрания русинських художників значительно ся увеличила - каждый из участникув подаровав єдну из своїх работ у собрание русинських художников ВРМС.

Учасники пленера:

Андраш Кутлан, Мартін Збоян, Андраш Броді, Иван Манайло

Др. Степан Лявинец

Бесіда президента ВРМС Андрія Манайло на відкритті II Міжнародного Русинського Пленера *Обворожительный пейзаж Пилишенткереста*

Діла проведення II Міжнародного Русинського Пленера цього року ми вибрали Пилишенткерест. Не лем тому, ош сися містность дуже напominать нам рудный край - Подкарпатя, айбо и общество, котрое любит культуру и искусство. Вуд имени художников, котрі туй творили и вуд имени Вседержавного Русинського Меншиновогo Самоправління хотівим висказати подяку меру пану Йожефу Лендваі, газді, директору учреждения полковнику пану Золтану Сабо, и замістителю президента ВРМС пану Степану Лявинцю и также ушыткым, кто помогав організовати сесе красное міроприятіє. Привітствую на нашому сяті депутатув містных словацького и німецького самоуправлєній. Міжнародный русинський пленер подпоровав отвітственный державный секретариат за політику меншин при Кабінеті Міністрів.

Хотів бым представити участників Міжнародного Пленера. Из Подкарпатя прибыли двое художников: супруги Адриана Мальчицька и Андрій Антонієв, из Словакіи - Данієла Капральова и Мартін Збоян. Мадярщину представили русинські художники Андраш Кутлан, Иван Манайло, Андраш Бровді, пузніше прикапчовався Атаназ Фединец. Крім того, мы привлекли и містных дітей у творческий процес из майстрами. Таким образом, булш генерацій могло представитися, и каждый буде мати честованое місто у художественному собранію ВРМС.

Сєв систематичнов програмов хочеме придати нову окраску культурній жизни русинув. У русинському искусстві живописи у XIX-XX століттях був шор извістных у світі художників. Подкарпатська школа розвивалася самостоятельно, была сувереннов. Нашим невычерпным жерелом є учение наших предкув, унаслідования традицій: они так же близько стояли до коріння русинської культури, як и до інтелігенції живущих на западі людей. Наш пленер пуд сим впливєм може мати историчеськое значеня, бо и тепер рождаються творы, котрі мають европейський, общо-світовый уровень, и наше начинаніє може дати возможность діла ренессанса Русинської школи образотворчого искусства.

При тому, наш пленер є прекрасным приміром того, як можуть уєдно робити, творити из разных міст прибывші, владіючі різнообазнов широким культуров, художники. Пуд час работы, коли приходить вдохновеніє, прежні колегіальні и

цімборські связи укріпляються и образуються нові, формуються нові творчеські союзы. Общность духа може помочи нам у тому, обы мы гордились и честовали наші традиції, національний идентитет, возможность обновления, честовали Богом данный талант. Гордимся тым, ош у культуру Карпатського басейна так много внесли русины и надіємся, ош ищи довго

будуть обогашати наші цінности.

Єдною из основ сохранения національного возрожденія є розвитіє культури. На будущий рук назад плануєме організацію дакулькох пленерув у разных містах Мадярщини, у основному там, де проживають русины, де прекрасна різнообразна природа, горбки, ліси вызывають у нашу пам'яті воспо-минанія и дають вдохновеніє.

Постоянное обновление природи є діла нас тым залогом, ош и наше поколініє, як достойное наших предкув, мож буде представити на суд общественного світотворіння. От имени ВРМС буду просити отвітственных за культурну політику, обы они и надале могли забезпечити нам фінансові возможности діла осуществлення сьой цінної програми, котра укріпляє нашу русинську общину. Желаву дальших творчеських успіхів майстрам.

Дякуву за вниманіє и желаву ушыткым прекрасного торжества!

На торжественному відкритті

Международный Русинський Творческий табор у Мікогазі

Из 23 по 30 октовбра у Мікогазі був організований II МРТ табор, у котрому прийняли участіє художники из Сербіи, Словакіи и Мадярцины.

За організацію табора прийнявся Еміл Бодолоцький, парох Мікогазы и представителька містной меріи Еніке Гутаїний Ваго. Вуд Вседержавного Русинського Самоуправління організатором была Ольга Сільцер, подпредседателька ВМРС.

Художникам были предоставлені усі условия діла плодотворної роботи у сьому красочному сеглеті Мадярцины, дякувучи чому колекція картин музея ВМРС поповнилася файними пейзажними картинами сербського художника Владимира Дорогхазі и біблейними Якова Макаі и Іштвана Чемеза.

У період роботи табора Еміл Бодолоцький читав лекції русинам Мікогазы про русинську культуру, народні и греко-католицькі традиції. Робив се из цілльов укріплення віри и идентитета, як у старшого покоління, так и у молодого.

Открытие выставки картин и предметов різьбы по дереву умільця Мікогазы Йожефа Бокора было проведено 29-го октовбра 2008 рока у Культурному центрі Мікогазы.

На открытіи выставки были представителі меріи Мікогазы Естер Вітані зам. мера, Еміл Бодолоцький, парох Мікогазы, Ольга Сільцер-Ликович подпр. ВМРС, Янош Кожнянський председа шарошпотокського РМС, представителі словацької, циганської и русинської меншин, учителі и ученики начальної школи Мікогазы.

Из привітственными словами выступили Еміл Бодолоцький и Ольга Сільцер.

Настроєніє публіки повысило выступленіє фольклорного ансамбля «Русины». Діти из великим интересом слухали концерт и были раді, ош чули аутентичні русинські співанки.

Учасники табора из Сербіи розказали гостям про свою діяльність, про свої картини, про выставки. Іштван Чемез розказав про то, як из живописи перейшов на скульптурну роботу.

Гостям дуже ся полюбила выставка картин, котрыми довгий час любовалися и вызвідововали майструв про їх роботу, про то, як себе чувствовали у Мікогазі.

ВМРС подяковало майстрам їх роботу и вручило дарунок (10000 ф-тув) - талон на покупку художественных матеріалув.

Завершеням дня був торжественный обід.

Жителі Мікогазы и представителі меріи высловили надежду, ош у будучому такі таборы будуть продовжоватися у суюй файнуй Мікогазі.

Ольга Сільцер-Ликович
подпредседа ВМРС

Честовані читателі!

Слухайте передачу Русинського Радіо на габах 874 кГц кождый вторник у 13.00-13.30 на габах MR4.

*

MR4 - Nemzetiségi műsorok, Ruszin nemzetiségi műsor.

A műsor a 874 kHz hullámhosszán hallható minden kedden 13.00-13.30.

A műsor éjjel-nappal hívható telefonszáma: 06-1-238-7018 (hangposta).

E-mail címe: rena@kossuth.radio.hu

II-й Русинський Фольклорний вечер у Братіславі.

19-го септембра у Пілішсенткересті (Млинки) отбывся II Межнародный Пленер Русинських Художників. Там были гості из Словакії Ян і Беата Ліпінські, котрым ся дуже полюбив наш фольклорный ансамбль „Русины”, котрый выступив на пленері. И тогды Ян Ліпінський, заміститель председателя Общества Русинської Інтеллігенції Словакії, прикликав наш ансамбль у Братіславу на II Русинський Фольклорный вечер, котрый отбылся 25 октовбра у студентському общежитію „Млада Гарда”.

На вечері было много молодежи, ансамблі пісні и танцюв состояли, у основному, из молодых участників, што ми ся дуже полюбило.

Вечер зачала ведуча програмы Марія Смайдова, котра дала мені первуй слово діла привітствія. Дужем біла рада, ош малам возможность уповісти дакулько слов од імені Вседержавного Русинського Меншинового Самоуправління и высказати подяку за приглашеніє фольклорного ансамбля на се міропріятіє.

Малам честь познакомитися из председателем Общества Русинської Інтеллігенції Словакії паном Міхалом Штенем, бывшим председателем Общества Писателюв Словакії Васильом Хомов и председателем Організації Молодых Русинув у Братіславі Петером Штефаняком, котрі тоже выступили из бесідов.

Концертну програму зачав наш ансамбль. Коли зазвучали наші истинні русинські співанкы, дуже

гордам была за нас, бо виділам, ош и туй, як на иншых програмах, де суть русины из инших держав, підспівувуть нам, знавуть наші співанкы.

Братіславська публіка прийняла нас дуже тепло, аплодисменты довго не стихали, и мы были раді, ош наш ансамбль типирь знавуть не лем у Мадярщині, Польші, а и у Словакії.

Програму продовжили фольклорный ансамбль „Хемлон”, руководителем котрого є Мірослав Кереканич, и у репертуарі котрого были такой русинські автентичні співанкы, музыка и танці. Пуд веселу музыку глядачі зачали танцювати, и, наконіць, цілий зал був заповнений танцювальными парами. Се дуже

пудняло настроєніє всіх, и вечер продовжався до пудньої ночі.

Пуд коніць ищи раз подяковали сьме Яну Ліпінському, ош мали сьме честь побывати на сьому прекрасному вечері и дустали сьме массу позитивных емоцій и раді сьме, ош зачалося штось новое у життю русинув. Надіємся, ош наша дружба и совмістні міропріятія будуть продовжати-ся и будеме держати живий контакт діла успішного осуществліня наших задач і цілей по сохраненію традицій и ідентитета.

Перед тым, як отправитися назад дому, рішили сьме зробити невелику прогулку по ночнуй Братіславі. У сьому нам помогла жона Яна, Беата Ліпінська.

Што мож повісти, се чудесный варош из прекрасными новыми будовами, скляными палатами и майфайнішим историчным памнятником, СТАРЫМ ВАРОШОМ.

Ольга Сільцер-Ликович

Выступление на Фольклорному вечері

Балады Срібної Землі

Єдним прекрасним осіннім вечером у живописному місті Будапешта под горов Геллерт у невеликому залі зобралися любителі особеного фольклорного жанра - балады. „Балады Срібної Землі”, - так назывався вечер, організований РМС XI району при підпорovanі Столичного Русинського Меншинового Самоуправління. Русини Карпатського регіона мавуть много оригінальних пам'ятників культури. Жемчужини подкарпатського русинського фольклора є балады. Балада є не просто народна співанка, а ліро-епічне произведеніє особливої структури, содержания и мелосу. Содержаня балады не лем виспівуєся, а вымальовуєся, орнаментуєся. Характерні особенності русинської балады - драматизм и динамічність событий, висока емоційальність, законченість дійства. Передати сесе под силу не кождой співачці. Завто у репертуарі лем у немногих исполнительниць є балады. Знамов исполнительков балад є бывша солістка Закарпатського Народного Хора Віра Баганич, котра не раз даровала нам своє майстерство на концертах у Будапешті. На вечер „Балады Срібної Землі” на сись раз мы прикликали тоже знаму не лем у Подкарпатю баладистку Ольгу Прокоп. Ольга Прокоп має таку специфіку тембра голоса, котрый міняєся у соотвітствіи из психологічним настроєм, што зависить вуд содержания, то-єсть переходить вуд спокуйного епоса до драматичної ситуації, вадь даже до отчаянія. Ольга Прокоп прибыла на наш вечер не сама, она привезла из собов ищи двох своих колег - Ольгу Никитюк, співачку и Татьяну Гецько - аккордеоністку и співачку. Тріо, котре організовалося не так давно под назвов „Червена ружа”. Програма вечера зачалася из выступлєнія нашого гостя из Берегова, знамого изглядователя балад, преподавателя Береговської Высшої школы - Ласло Варі Фабіана. Його представив доктор Андраш Штумпф-Бенедек, котрый много рокув робить уєдно из ним.

Ласло Варі Фабіан є знамым изглядователєм балад, вун поставив перед собов ціл сопоставити русинські балады из мадярськими, найти общє, што може быти межи ними, вадь указати на їх взаємовлияніє. Єдним из первых изглядователюв русинських балад є Андор Ловаші, журналіст из Сейкишфегирвара, котрый у 1944 році перевюв на

мадярський язык 27 русинських балад, избранных Луков Демьяном у Хустському, Міжгірському, Раховському и Воловецькому районах.

1944 рук був особенным діла русинської фольклорної поезії, бо у Ужгороді композитор Дезидерій Задор, інспірированный знамым композитором и музыкознателєм Бейлой Бартоком, из помощью своих колег, П. Милославського, Ю.

Костюка, выдал первую зберьку народных співанок, котра мала великое значєня, у первую очередь, позад музы-кальных обработок. А истинным збирателєм русинських балад був Петро Лінтур, професор кафедри Української філології Ужгородського Державного Університета.

Петро Лінтур, знамый у світі фольклорист у роках 1939-1966 записав коло 600 балад. Перві свої данні про балады вун опубліковав у 1959 році. Через 7 рокув вун выдає монографію, богату на такі данні про баладний фольклор,

котрі є дуже цінними діла спеціалістув. Монографія, выдана Лембергським Університетом, содержит 141 текстову баладу. На жаль, у роботі не указано, што сталося из мелодіями, ци были они записані. На протяженіи 25-ручної роботи, котра включала у себе не лем запис текстув балад, а и їх оцінку и систематизацію, П. Лінтуру треба было рішити проблему принадлежности балад до народностей державы. Сесе не было легков задачов у часы Советського Союза. Хоть Лінтур орієнтовався на руськое направлєніє, айбо треба уповісти, ош вун приняв во вниманіє и результаты изглядовань своих сосідных колег - словакув, полякув, білорусув и маляр. Вун дораховав, ош систематизацію балад слід проводити на основі тематики и

Др. Маріанна Лявинец

разносторонности. Исходячи из сьой концепції, Лінтур розбив балады на три группы, принимаючи во внимание эпоху, котра отражена у текстах, историчный период и общественный фон. У первую группу вун включив май старі, котрі рахувуться архаїчними, у другу группу - балады, отражаючи борьбу проти турецького іга, у третю - балады, текст котрых отражає родинні и любовні конфлікти епохи феодалізма. Мелодії балад, як и тексты, часто привязані ид географічеськуй містности. Айбо діла фольклористув общеизвѣстно, ош тоты дійства, што є у тексті балад, не усе происходят именно у названых містах, часто исполнителі называють тоты міста, у котрых балада співаться, обы подчеркнути сим їх значимость. У русинських баладах часто упоминаються Рахово, Хуст, Ясиня, Мукачово, айбо также приміром, и

Татьяна Гецько

Чорна гора коло Севлюша и другі.

У собраніи П. Лінтура не написано про мелодіи балад, вудки они берутся, айбо автор спередслова Ужгородського видання книги Андора Ловаші, Иван Гарайда отмітив, ош у восточной части Подкарпатя балады исполняються по типу мелодій коломыйок, а у западной части - преобладає пісенный жанр.

Треба отдати также должное тому сийкешфегерварському журналісту Андору Ловаші,

Ольга Прокоп

Ласло Варі Фабіан

котрый по його словам „дустав державный наказ, котрый привуюв його у Подкарпатя, и вун науперед стрітився не из народом, а из його душов”. Вун писав, ош коли послухав досі ним нигде не чутый ритм, йому у душу запала смутна мелодія и, коли познав текстовое содержание, у ньому зачало формоватися новое видіня русинської душі. У спередслові до своих перекладув балад на мадярський. А. Ловаші писав: „Сись невеликий том содержит лем малі фалатки русинських балад и може служити лем до того часа, як выйде великое, богато ілюстрованое собраніе русинських балад...” Айбо його жаданя, як мы знаєме, позад тых часув, не могло осуществитися. Тоту роботу, котру вун раховав смыслом сьой місії, теперь через 60 рокув, не мож продовжати, лем треба начати її наново, и як указує нам час, необходимо. Бо балады сохранились, як драгоценні камні, котрі треба изобразити, покласти у драгоценне обрамленіе, котрое называтися буде „Історія русинської балады” и представити на радость читателям. Мусиме віровати, ош тота духовна сила, из котров мы розгойдаєме колыску русинських балад, наконіць дасть возможность замітити людям ушыткого світа и оцінити сисі сокровища русинської епічної поетики.

Выступленіе баладисток „Червеної ружі” пройшло из великим успіхом. На вечері присутствовали завідующий кафедров руського и украинського языка доктор Андраш Золтан, искусствовед Йозеф Еперьєші, депутаты и члены русинської общины.

Др. Маріанна Лявинец

Жерела:

Ласло Варі Фабіан „Тип и систематика русинських балад”

Ольга Прокоп „Летіла би.м на край світа...”

Ольга Никитюк

Родилася нова традиція у Овбуді!

Первый раз у Овбуді-Бейкашмедер была організована стріча цивільных організацій и меншиновых самоуправлений усёго III-го района. Уже задовго до сята організатори (комісія по культурі, цивільных організацій и меншин III-го района меріи) скликали желающих діла обсужденія програм. Желających прийняти участіе у сьому мероприятію было только много, ош головный організатор його воскликнула: „Я и не думала, ош только організацій откликнеся на нашое предложеніе!” И направду, не позиравучи на дождливу погоду 4 октовбра на стрічу и сяткованя у Культурный центр Овбуды изойшлося дуже много народа. Каждая організація мала своє місто у зданію Культурного Центра. „Braunhaxler”, „Óbuda otthon”, „Óhegyi-Hírek”, „Jövőbarát”, „Diamond SE Hapkido”, „Tung”, „Aquincum”. У сяті прийняли участіе шість меншиновых самоуправлений: русины, німці, словаки, сербы, греки. Головний подпорователь сёго сята - мерія III района. Открытіе зачалося у 10 годин. Привітственное слово предоставилося меру Овбуды Бейкашмедер - Балажу Бушу.

Участникам набізовно ся май полюбило вто, што сама атмосфера и обстановка разнообразної програмы была непринуждена. Одночасно была возможность указатися, узнати массу інформації, познакомитися из необыкновенными людьми. Мож было достати и покоштовати блюда из „біо кухні”. Цивільна організація „Умлі руки” дала возможность дітям научитися собственноручно робити предмети біжутеріи, прикрасы на стул, ікебаны, хоснувучи гестені, соломю, сухі плоды, цвіты и т.д.. Спортивні секції обучали желающих игри у теніс, основам карате и т.д.

Медики міряли тиск, определяли цукор у крові, обучали оказанію первой помощи...

Меншинові самоуправленія умудрилися організувати малі выставки. Каждая меншина знакомила интересующихся из своёв культуров.

Русины выставили свуй фототаблон из діятельности и культуры русинської общины не лем своего района, а и русинув цілої Мадярщины. На столі ушорилися новинки „Русинський Світ” Календарь-Альманах, брошюры, дитяча Читанка, книги „Народ Нывыдки”, „Час гурше ги вода”, „Наша Отцюзнина”, „Теодор Ромжа”, „Исторія Подкарпатської Русы”, „Az ezeréves ruszin-magyar együttélés a történelem tükrében”, „Русины-gens fidelissima” и др.

Присутствующіе годні были познакомитися

детально из таков наційов як русины. Многі брали на памятку наші новинки.

Депутаты и члены клуба „Рутены” продемонстрировали русинську кухню.

Коштованя грибных рулетув, осіннього салата из буряком и фантастичного „медово-горіхового” торта майжек дуже ся полюбили ушыткым, ибо як по естафеті, мгновенно пройшли чуткы по зданію за наші блюда. Мер и депутаты III района тоже подходили до нас, коштовали наші блюда и из великим любопытством роззвідовували наші рецепты.

А які сята годні пройти без концерта! На сёму красочному концерті принимали участіе многі колективы. Были и гости из Сербіи, Македоніи, Словакии. Выступили німецький хор „Braunhaxler”, сербський дітський хор, співаки из

оперетты, словацький танцювальний ансамбль „Липа”, знамый танцювальний ансамбль „Ellenzmosz”, комедіанты, юні гітарісты клуба „Vargábetű”...

У концертному залі ведуча знакомила слушателей из выступающих. Наш фольклорный ансамбль „Русины” был єдин из ліпших, бо народні и заводні русинські пісні призывали слушателей до залиы. Многі гратулувучи нас, казали ош: „Вы так співали, што нам так и хотілося уйти до Вас на сцену и затанцювати...”.

Русинськое Самоуправленіе приладило ищи єден сюрприз - призы діла розыгрышу „tombola”, котрі были приладжені членами молодежного клуба „Рутены”, за што они были одмічені и дустили велику подяку од меріи III района.

*Председа III района ОБРС
Валерія Моріяк*

Выступленіе фольклорного ансамбля „Русины”

ОКТОБЕР

Евменій Сабов

1.10.1859 - Родився Евменій Сабов, автор книги „Русская граматика и читанка літературного языка карпаторусских”/1890/, и ціннійшої книги „Хрестоматія церковно-славянских и угро-русских літературных памятников с прибавлением угро-русских народных сказок на подлинных наречіях”. (1893)

2.10.1989 - Умер Юрій Цимбора, знамый композитор и культурный діятель Прящевщины..

2.10.1891 - Родився Йосиф Бокшай, найзнаменитый художник на Пудкарпатю, уедно из А. Ерделіем рахується основателем пудкарпатської школы живописи. Член-корр. Академії Искусств СССР.

2.10.1930 - Родився Михаил Алмашій, заслуженый учитель, краєзнавець, фольклорист, председатель Обласного Общества имени А. Духновича на Пудкарпатю, основатель и диригент „Хора стародавньої співанки пудкарпатських русинув”. Обробив многі русинські народні співанки. Випустив цілий шор книг по історії и культурі русинов. Глибоко изучив педагогіческое наслідіє А. Духновича.

3.10.1852

- Родився др. Коломан /Калман/ Демко, педагог, историк, член Мадярської Академії Наук. Быв директором гимназії у Будапешті /Товосмезьутцаі Фегімназіум/, котра стала просвітительским центром вшитких русинов Мадярщини. Організовав первый греко-католический хор у Будапешті. Быв депутатом парламента, редактором альманаха и ряда газет.

Иван Керецман

3.10.1983 - Умер Янко Фейса один из первых поэтов, писавших по-русинськи у Югославии /1929/. Дуже популярні суть его стихи и пісні діла дітей.

5.10.1830 - Родився Тіводор Легоцький славный археолог, краєзнавець, историк, збиратель и удаватель угро-русских народных пісень. Основатель краєведческого музея у Мукачеві.

5.10.1844 - Родився Евгений Фенцик, знатый прозаик, ученый-славист, поет, просвітитель, редактор духовно-літературного журнала „Листок”, автор учебников для русинских дітей и сборника церковных проповідей.

5.10.1908 - Родився видный этномузиколог, композитор и диригент Онуфрій Тимко (псевдонім Тон). Выдав 4 томы наших народных пісень и много студій по історії и фольклористиці. Умер 24.09.1989 р.

6.10.1886

- Родився Георгій Геровський - языкознавець, діалектолог, педагог, историк, этнограф. Умер 5.02.1959 р. у Пряшеві.

7.10.1933 - родився Иван Керецман, педагог, композитор, хормейстер. Закончив Ужгородськое Музучилище, Лембергську консерваторію. Из 1954 рока руководить хорами, оркестрами, ансамблями у селах Перечинського, Свалявського районув Подкарпаття. Создає хорові композиції. Гармонізовав подкарпатські колядки діла хора. Написав ряд співанок діла вокалістов на свої тексти и на слова подкарпатських поетув, и также літургіческу музику.

Иван Шлепецкий

8.10.1821 - Умер у Мукачові Іоанікій Базілович, церковный діятель, историк.

9.10.1976 - Умер у Празі Иван Шлепецкий, историк літературы, культурно-просвітительський діятель.

12.10.1952 - Родився у Гуменному Михаил Бицко, педагог, витварный умелець и критик витварного уменя, еден из главных закладателей Сполочности Енді Варгола (1990) и Музея Современного Искусства Енді Варгола у Меджілаборцях (1.9.1991). Є автором и красных русин-ських співанок. Жіє и творить у Меджілаборцях.

12.10.1997 - У Ужгороді був одкритый памятник А. Духновичу. Автор М. Белень.

13.10.1892 - Родився у Великих Лучках на Подкарпатю др. Стефан Фенцик, знамый преподаватель теології у Ужгороді. Організовав издание „Карпаторусского голоса”.

Быв посланцем Общества Подкарпатських русинов у многих странах Европы. Проводив широку літературну діяльність, написав много книг, статей, в тому числі „Читанка для народа”, „Рускій народный календарь”. Автор мелодії гимна Подкарпатських Русинув (1919), выдав 2 зборники Песни Подкарпатских русинув (1921-1923), од 1929 рока був проректором Ужгородської семінарії.

14.10.1855 - Родився в Ужгороді Юрий-Калман Жаткович.

14.10.1888 - Родився Федор Аристов, историк, основатель Карпато-русского Музея у Москві, автор многочисленных работ по бібліографії Пудкарпатської Руси.

15.10.1920 - Родився И. Комловший, учитель, писатель, публіцист, краєвед. Один из організаторув „Союза угро-русских писателей” (1940-1944). Написав булше, як 200 новел, одноактных забав. (1938-1943). Широко знамый як бібліофіл, позбирав найбулшу на Пудкарпатю колекцію по історії, літературі Подкарпатської Руси.

Др. Стефан Фенцик

Йосиф Бокшай

Михаил Алмашій

Евгеній Фенцик

ОКТОБЕР

15.10.1928 - Родився Тібор Боніславський, скрипач, преподаватель. Закончив Лембергську консерваторію. Автор монографій про Д.Задора, И. Мартона. Составив монографію про розвиток музичальної життя на Подкарпаті. Руководить квітетом ім. А.Годинки у Будапешті.

16.10.1785 - Родився у Блажовцях Михаїл Манкович, русинський маляр, од 1813 року був офіційним церковним малярем. Автор образів у Греко-католицькому кафедральному храмі св. Яна Хрестителя у Пряшіві. Мальовав церкви у Ужгородській Береговській і Земплінській жупах, його малярське діло найдемо у церквах у Снакові, Радвани н/л., Чабалівцях, Біловежі, Фулянці, Нягові і др. Умер 21.10.1853 у Ужгороді.

Юрій-Калман
Жаткович

16.10.1837 - Родився Александер Митрак, таланливий письменник, етнограф, составитель капітального „Русско-мадярського” і „Мадярсько-русского” словарів.

16.10.1890 - Родився Александр Стойка, знамий греко-католицький церковний і общественний діяч. Закончив Ужгородську гімназію, Ужгородську і Будапештську духовні семінарії (1912 - 1915). Постепенно пройшов усіх етапів кар'єри церковного діяча, був назначений каноником, єпархіальним вікарієм, накінець єпископом. Розробив харитативну програму помічати бідним. У 1939 р. після приходу мадярів був назначений депутатом Верхньої Палати Парламенту. Уєдно із другими депутатами: А. Бровдієм, С. Фенциком, М. Демком і др., добився признання Мадярським правительством обіцяної автономії краю.

Федор Манайло

18.10.1833 - Родився Августин Єнковський, священник. Був не лем чесним духовним пастирем, но і славним унаходителем самоуком. Року 1873 сконструював жатку-сноповязачку, шіфний мотор, улики, за які у 1892 році був удостоєний премії на виставці у Будапешті.

18.10.1863 - Родився Симеон Сабов, священник, педагог, общественний діяч. Учився у Мукачовській і Ужгородській гімназіях, у Ужгородській духовній семінарії. Був назначений професором основ віри у гімназії у Мараморош-Сігеті. Був як місіонер у Америці. Из 1907 р. професор догматики і філософії, проректор Ужгородської духовної семінарії. У 1923 р. избраний почетним членом Общества ім. А. Духновича, пожертвовав Обществу 40 000 корун, по его завіщанню сисі гроші мали бути использовані на розвиток русинської літератури і діла стипендій діла двох студентів.

Тібор Боніславський

19.10.1911 - Родився Федор Манайло таланливий художник європейського рівня. Май знамениті його композиції на мотиви карпатських легенд і балад, котрі поражають своїми красками і самобитністю.

Дезидерій Задор

19.10.1849 - Делегация русинов передала австрійському цісарю меморандум, у котрому требовали признати русинов за окремый народ із ушитими правами і привілеґіями.

20.10.1912 - Родився у Ужгороді Дезидерій Задор, знамий композитор. Дуже рано проявив способности до музики. У 12 років дав перший самостоятельный концерт, з великим успіхом. Закончивши Пражську Консерваторію (рояль, орган, композиція), робив референтом по фольклорній музиці Подкарпатя, што дало ему возможность зобрати і видати зборник русинських пісень із 156 произведений. Був першим директором Ужгородського музичилища, а із 1974 року професором Львівської Консерваторії. Сочинив много прекрасных музичальних произведений. Воспитав ціле покоління таланливих музикантів. Умер 19 вересня 1985 року у Львові.

Димитрій
Бортнянський

20.10.2003 - У Будапешті вийшов перший номер журналу „Русинський Світ”. Видає Вседержавное Русинське Меншинове Самоуправління, і Общество ім. А. Годинки.

23.10.1918 - На Конгресі середньоевропейських освободжених народів, серед 11 народностей Германії і Австро-Венгрії русини були признані окремішнім народом із окремов державов „Руска Країна”.

27.10.1909 - Родився Михаїл Ковач, великий поет і письменник русинов Бачки.

28.10.1751 - Родився у Глухові (Україна) Димитрій Бортнянський, світової слави композитор русинського (лемківського) походження.

28.10.1936 - Родився у Стаціні доц. ПгДр Василь Ябур к.н., високошкольський педагог, єден із творителів і кодифікаторів літературного мови на Словенську, другий ведучий Інститута Русинського Мови і Культури при Русинській Оброді у Пряшіві, був доцентом русинського мови Інститута Народностних Штудій і Чужих Мов у Пряшівській Університеті. Жие у Кошицях.

31.10.1976 - Умер у Сент-Клері (Америка) Андрій Шлепецький, церковний діяч, письменник, публіцист.

Василь Ябур

Кабачкові кремзлики

Молодий кабачок потерти на реселюві (терці), масу усыпати у дуршлаг, обы стік лишній сок, подавити у неї чеснока, додати яйце, муку, спеції и смажити на олаю на паланчітовці як кремзлики (деруны)

Галушки, ложков метані из шкварками

У муку додати яйце и водою замісити масу водов таку по густоті, обы отрывалася ложков. На танір одобрати мало из пудготовленої маси и ложков метати малі дарабчики у лабош из киплячов водов.

Довести галушки до кипіння и процідити на дуршлаг, промыти малов кулькостю студеної воды. На паланчітовці попражити солонину, ліпше бужену. Помастити галушки солонинов. Готові галушки подавати из сметанов. Не забувайте про салаты.

Патісоны, вадь кабачки пражені

Молодий патісон вадь кабачок порізати на тоненькі довгі скибки, посолити.

На отдільный танір усыпати муку, додати до неї черленого і чорного попру, вегеты.

Скибки патісона вадь кабачка поваляти у подготовлену муці и пражити на олайові на горячуй паланчітовці из двох бокув...

..... смаааачнооооо

Галушки ложков метані, вадь качані дуже смакувуть ищи з мачанков.

Мачанка

У лабоші (из непригорающим денцем) попражити солонину. У отдільну судині дати на половину солодкого и квасного молока, добре взбити, додати ложку-дві муки и назад добре взбити, залляти сесе ушитко у лабош из попраженов солонинов, добре умішати, доки не закипить, у кунци додати зелені и вегетки.

Галушки залляти мачанков и їсти ложков. Мачанка має быти рідка. Смааакоотааа...

Мачанку мож їсти и из макаронами.

Ратота Гуцульська

Продукты: 4 яйца, 1 погар сливок, 1 погар сметаны, 0,5 погара тенгеричаной муки, 1 ст. ложка зелені петрушки, 50 г сливочного масла.

Приготовление: Усі продукты, крім петрушки, змішати, заколотити и улляти на сильно розогріту палачінтовку из маслом. За минуту до готовности посыпати ратоту зеленню петрушки.

Гуцульський борщ из ушками

У мнясный бульйон покласти друбно нарізані буряки, моркву, петрушку, три парадички, капусту, лавровый лист; коли звариться, додати погар сметаны.

Ид борщу зробити ушка: замісити тісто, як на вареники, зварити грибы и посічи їх, перемішати из праженов цибульєв, зліпити из сим фаршем маленькі ушка (тісто нарізати квадратиками) и зварити у киплячуй воді. Перед подачов на стул ушка веречи у борщ. Мож наповняти ушка мнясом.

Лопатки тушені

У лабоші на олайови попражити цибульку, а пак ищи черлену папригу, высипати помьті и поламані лопатки, залляти наполовину водичков и най ся тушать до готовности. Пуд кониць мож вадь часнока дати и зелені, вадь сметанков залляти.

Лопатки насуху

Лопатки одварити. На паланчітовку улляти олаю и попражити до золотистого цвіта цибульку. Под кониць у горячий олай усыпати файно черленої паприги и видавити, вадь нарізати часнока. Таков запрашков помастити одварені лопатки.

Їсти мож самі, мож из хлібом, а мож и из впаланими крумпліями.

Што тото впалані крумплі?

Одварити крумплі, помастити олайом, додати чеснока и файно повпалати лабошом, закрытым фелделков и файно покрутити, помішати.

А до усього ищи и про салаты не забудьте....

Рената Папп

Марія Ортутай

Так будете сяяти, як звізды у Всесвіті!"

(Святочное інтерв'ю із єпископом Фюлепом)..... стр. 2

Тібор Боніславський

Личні односины и переписка из Владимиром Гошовським за 20 рокувстр. 4

Михаил Алмашій

Нашому журналу - 5 рокув.....стр. 7

Др. Степан Лявинец

II. Межнародный Пленер Русинских Художников..... стр. 9

Андрій Манайло

Бесіда председателя ВРМС Андрія Манайло на открытіі II Межнародного Пленера.....стр. 10

Ольга Сільцер-Ликович

Русинський творческий табір у Мікогазі.....стр. 11

Ольга Сільцер-Ликович

II-й Русинський Фольклорный вечер у Братіславі..... стр. 12

Др. Маріанна Лявинец

Балады Срібної Землі стр. 13

Валерія Мориляк

Родилася нова традиція у Овбуді!.....стр. 15

Пам'ятні дати.....стр. 16

Рената Палп

Русинська кухня.....стр. 18

Kiadja

az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat
Felelős kiadó: Manajló András

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Ljavinec Sztjepán - felelős szerkesztő;

Dr. Lyavinecz Marianna - szerkesztő;

Morilyák Valéria, Szilcer-Likovics Olga, Dr. Szabó János,
Szónoczky János Mihály, Csehily László;

Szkiba Irén - szerkesztőségi titkár;

A szerkesztőség címe:

1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b.

Tel.: (06-1) 468-2636

Fax: (06-1) 220-8005

E-mail: ruszinok@freemail.hu

lavinec@freemail.hu

http:// www.ruszinvilag.hu

Nyomdai munkálatok: Atlantis Reklám- és Nyomdaipari Kft.

Выдає:

Всержавное Русинськє Меншиновє Самоуправленіє
Отвітственный выдаватель: Андрій Манайло

Члены редакции:

Др. Степан Лявинец - отвітственный редактор;

Др. Маріанна Лявинец - редактор;

Валерія Мориляк, Др. Янош Сабов, Ольга Сільцер-Ликович,
Янош Мігаль Соноцкі, Ласло Чегіль;

Ірина Скиба - секретарка;

Адрес редакции:

1147 Будапешт, улица Дярма 85/б.

Тел.: (06-1) 468-2636

Факс: (06-1) 220-8005

E-mail: ruszinok@freemail.hu

lavinec@freemail.hu

http:// www.ruszinvilag.hu

При передрукови посилатися на "Русинський Світ"

ISSN: 1785-1149

Появлення новинки пудпоровали: Фондація Национальных та Етнічных Меншин Мађарицины,

Всержавное Общество Русинськєї Интелігенції имени Антонія Годинки,

Фондація "За Русинув" и Общество Русинськєї Культуры.

A lap a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány,

Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Közhasznú Egyesület,

"Ruszinokért" Alapítvány és Ruszin Kulturális Egyesület

támogatásával jelenik meg 1000 példányban.

Egy példány eladási ára: 600 Ft.